

MEDIETILSYNETS INNSPILL TIL MEDIEMANGFOLDSUTVALGET

Medietilsynet viser til invitasjon fra Mediemangfoldsutvalget om skriftlige innspill til utvalgets arbeid innen 27. mai 2016.

Mediemangfoldsutvalget ber om synspunkter på hvordan man kan sikre hele befolkningen tilgang til nyheter, aktualiteter og samfunnsdebatt. Dessuten stiller utvalget spørsmålet hvordan man kan styrke mediemangfoldet i de media som befolkningen bruker.

Medietilsynet har ansvaret for å forvalte en rekke virkemidler som er sentrale for å sikre befolkningen tilgang til medieinnhold og for å oppnå mediemangfold. Det antas at regelverk og arbeidsmetoder i grove trekk er kjent for utvalget. Medietilsynet stiller gjerne med nærmere orientering om eller drøfting av temaer og problemstillinger utvalget ønsker belyst.

Media er i rivende utvikling. Regelverket på medieområdet er på flere områder laget for en annen medievirkelighet, og lover og forskrifter er endret en rekke ganger i årenes løp. Regelverket er dermed ikke nødvendigvis særlig egnet til å løse morgendagens utfordringer og ikke alltid like lett å finne fram i. Dette gjelder kringkastingsloven og -forskriften, ulike forskrifter om mediestøtte og dessuten medieeierskapsloven. Et forslag om opphevelse av medieeierskapsloven ligger som kjent i Stortinget. En ny sektorovergripende lov om beskyttelse av mindreårige mot skadelige bildeprogram trådte i kraft 1. juli i fjor.

Medietilsynet trekker her fram enkelte virkemidler som tilsynet anser som viktige for å nå målene Mediemangfoldet peker på.

- Mediestøtte

Medietilsynets erfaring med tilskuddsforvaltning og økonomisk analyse av mediemarkedet tilsier at produksjonstilskuddet for nyhets- og aktualitetsmedier er et viktig bidrag for å opprettholde et mangfold av avisutgivelser i hele landet og at tilskuddene stimulerer til lokal aviskonkurrans.

Produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier har uten tvil bidratt til en økning i lokale avisutgivelser i hele landet, og til at mangfoldet av riksspredte nummer-2 aviser har blitt opprettholdt. Blant mange mediehus rundt om i landet utgjør produksjonstilskuddet en stor del av inntektsgrunnlaget, og bidrar til økt journalistisk eller redaksjonell produksjon. Disse mediene er også viktige fora for samfunnsdebatt.

I tillegg har for eksempel tilskudd til lokale lyd- og bildemedier bidratt til et mangfold av lokale programproduksjoner og gjennomføring av kompetansehevede tiltak som lokalkringkasterne, både på radio og TV, ellers ikke hadde hatt midler til å gjennomføre.

Produksjonstilskudd ble i 2014 gjort plattformnøytralt, slik at medier på papir og digitalt behandles likt med hensyn til tilskudd. Dette gjør at produksjonstilskuddet er med på å stimulere mediene til å videreutvikle nye digitale forretningsmodeller.

Medietilsynet mener derfor at fortsatt mediestøtte vil være viktig for å opprettholde produksjon av nyheter og aktualitetsstoff rundt om i landet.

Mediestøtte skal bidra til mediemangfold, det vil si sikre at hele befolkningen får *tilgang* til nyheter, aktualiteter og samfunnsdebatt og i denne sammenheng kan og vil nye distribusjonsformer medføre endringer i hvem i befolkningen som har tilgang. Nye forretningsmodeller inkluderer også nye distribusjonsformer som bruker sosiale medier for spredning, for eksempel «Instant articles». Et

sentralt spørsmål blir da om debattstoff når ut til befolkningen som helhet eller kun til deler av den enten det gjelder kjønn, alder eller utdanningsnivå. SSB (2015:57) påpeker at det særlig er yngre og unge voksne, samt personer med høy utdanning som bruker avisenes nettutgaver.

- Allmennkringkasting og avtaler om kjøp av innholdstjenester

Stortingsbehandlingen av allmennkringkastingsmeldingen «Open og opplyst» illustrerer den betydningen NRK har i det norske samfunnet. Slik Medietilsynet ser det, vil NRKs rolle bli stadig viktigere for å bidra til mediemangfold og ikke minst gi hele befolkningen tilgang til nyheter, aktualiteter og samfunnsdebatt med utspring i tunge redaksjonelle miljøer. For å kunne nå hele befolkningen må NRK gjøre dette på alle relevante plattformer. For at NRK fortsatt skal ha mulighet til å tilpasse seg stadige endringer, må vedtekter og plakat gi nødvendig fleksibilitet. Dette er ikke til hinder for at staten stiller konkrete krav til NRK når det er ønskelig.

De kommersielle allmennkringkasterne TV 2, P4 og Radio Norge hadde tidligere både overordnede og en rekke detaljerte krav om allmennkringkastingsinnhold. Kravene har i de seinere åra vært lettere, og de faller bort i løpet av kort tid. For et par uker siden utlyste staten en ny midlertidig avtale for allmennkringkasting på TV. Her er det krav om daglige egenproduserte nyhetsendinger. Det er i utlysningen ikke satt uttrykte krav til en overordnet allmennkringkastingsprofil eller andre innholdskrav.

Tidligere virkemidler for å sikre allmennkringkasting utenom NRK er ikke lenger aktuelle. En nærliggende mulighet er derfor at staten «kjøper» allmennkringkastingsinnhold eller innholdstjenester i mer begrenset omfang fra enkelte medieselskaper. Staten kan for eksempel inngå avtale med et selskap som forplikter seg til nyhetsendinger og redaksjonelt innhold med aktualitet og samfunnsdebatt både på TV og på en annen medieplattform etter selskapets eget valg. Staten kan gjøre det samme med et annet selskap som må la radio inngå som distribusjonsform. Tilsvarende kan også gjøres når det gjelder programmer til «smale» grupper av befolkningen, for eksempel språklige minoriteter eller barn og unge.

Medietilsynet vil kunne føre tilsyn med at slike krav overholdes så lenge kravene er tilstrekkelig konkrete og klare.

- Universell utforming

Medietilgang er viktig for hele befolkningen, også de gruppene som har behov for tilpasning for å få fullt utbytte av media. Dette gjelder personer med nedsatt funksjonsevne i alle aldersgrupper.

Den teknologiske utviklingen gjør det stadig enklere å få til en slik tilpasning. I noen tilfeller er tilpasningen enkel og rimelig. I andre tilfeller kan tilpasningen ha en betydelig kostnadsside.

Kringkastingsloven har regler om teksting for hørselshemmede i tv. Disse gjelder bare NRK og de største TV-kanalene ellers og omfatter bare én form for tilpasning, Videre gjelder bestemmelsen bare lineær tv, ikke bestillingstjenester. I tillegg til lovbestemmelsen er det for NRK regler i NRK-plakaten om at det ved utformingen av tilbudet skal tas hensyn til funksjonshemmede. NRK har opprettet en egen tegnspråkkanal og har dessuten begynt med lydtekst og synstolking.

Medietilsynet mener at universell utforming er sentralt for at hele befolkningen skal ha tilgang til nyheter, aktualiteter og samfunnsdebatt. Medietilsynet mener at kravene i kringkastingsloven bør

utvides til også å omfatte bestillingstjenester. De bør også omfatte flere kanaler og flere former for tilpasning, som tegnspråktolking, lydtekst eller synstolking. Det bør også vurderes om det er nødvendig med andre tiltak for å fremme tilpasningen for de ulike gruppene av befolkningen, for eksempel formidlingsplikt for kanaler som er opprettet som ledd i universell utforming.

- Revisjon av regler for kringkastere og audiovisuelle bestillingstjenester

Kringkastingen med forskrift er preget av en annen tid og er moden for revisjon. En forenkling av flere av reglene, blant annet om reklame, kan bedre finansieringsmulighetene for medieaktører eller gjøre det enklere for dem å forholde seg til forpliktelser i loven. Loven pålegger også administrative byrder både for forvaltning og for medieaktører, og enkelte av disse er ikke lenger like relevante. Overgang til registreringsordninger i stedet for konsesjonsgivning er et eksempel på forenkling.

I arbeidet med lovrevisjon er det viktig at reglene bidrar til at skillet mellom redaksjonelt innhold og kommersielle budskap opprettholdes eller gjøres klarere. Dersom skillet ikke er klart, vil medias rolle som troverdig nyhets- og aktualitetsformidler og dermed som samfunnsaktør svekkes. Dette kan ikke minst gå ut over befolkningens tilgang til nyheter, aktualiteter og samfunnsdebatt som ikke er koplet til kommersielle interesser.

- Medieeierskap

For å opprettholde et mangfold av medier bør det være formålstjenlige regler om eierskap i media. Reglene må også håndheves med tanke på å fremme ytringsfriheten, de reelle ytringsmulighetene og et allsidig medietilbud.

Stortinget har nå et forslag om opphevelse av medieeierskapsloven til behandling. Dersom forslaget går igjennom, vil saker om erverv innen media vurderes bare etter konkurranseloven. Kunnskap om medias spesielle rolle er av stor betydning. Det er forutsatt at Medietilsynet skal trekkes inn i slike saker.

Åpenhet om medieeierskap er sentralt. Det er derfor gledelig at det i Stortinget også ligger et forslag om en ny lov som skal sikre dette. Transparens om eierskap kan virke preventivt i seg selv. I tillegg vil Medietilsynet kunne bidra til at befolkningen får økt innsikt i betydningen av medieeierskap og dermed også lettere kan utøve mediekritikk. Medietilsynet har som ambisjon å gjøre tilgjengelig informasjon om medieeierskap på en slik måte at interesserte borgere kan vurdere eierskapets betydning for media de bruker, særlig med hensyn til nyheter, aktualiteter og samfunnsdebatt.

Medietilsynet utdyper gjerne disse eller andre temaer overfor utvalget.

Medietilsynet ønsker Mediemangfoldsutvalget lykke til i det videre arbeidet.

Med hilsen

Tom Thoresen

